

1.

PEDAGOGICKÁ
FAKULTA UNIVERZITY
MATEJA BELA

Správa z realizácie fokusových skupín k revitalizácii Mestského parku v Banskej Bystrici

Banská Bystrica, máj 2022

Správa z realizácie fokusových skupín k revitalizácii Mestského parku v Banskej Bystrici

Editorka: doc. PhDr. Alžbeta Brozmanová Gregorová, PhD, Katedra sociálnej práce PF UMB v Banskej Bystrici

Spoluautorky a spoluautori:

Ema GAŽA, Zuzana GELETOVÁ, Tomáš HLAVATÝ, Diana JURIŠINCOVÁ, Jana KOLLOVÁ, Nikola KRAMÁRIKOVÁ, Barbora KRUŽLIAKOVÁ, Veronika LUPTÁKOVÁ, Simona MALIŠOVÁ, Katarína MARČOKOVÁ, Frederika PIXIADESOVÁ, Štefan RUSŇÁK, Adam ŠABLATÚRA, Andrea ŠEVČÍKOVÁ, Zlata TALIGOVÁ

Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB v Banskej Bystrici, 2022.

Obsah

Prečo a ako správa vznikla	4
Dôležité poznámky na úvod	6
Funkcie parku v súčasnosti	7
Charakter parku	9
Návrhy v oblasti revitalizácie a úprav parku	11
Návrhy v rámci environmentálnej stránky parku	11
Zeľeň	11
Zvieratá ako prirodzení obyvatelia parku	11
Voda	11
Návrhy v oblasti prístupu do parku	12
Bezpečnosť a čistota v parku	12
Infraštruktúra parku	13
Priestor pre športové, kultúrne a edukačné aktivity	15
Záver	16
Použité zdroje	17

Prečo a ako správa vznikla

Mestský park v Banskej Bystrici predstavuje verejný priestor. Verejný priestor by mal ľuďom prinášať rôzne benefity. Môže poskytovať možnosti oddychu, športu, stretávania sa s inými ľuďmi, uspokojovania svojich potrieb, či prezentácie názorov, budovania komunity. Dobré verejné priestory sa vyznačujú charakteristikami ako je sociálna rovnosť, prístupnosť pre všetkých a tolerancia odlišnosti (Bratislava – Nové Mesto, 2014). Dobro navrhnuté verejné priestranstvo by malo spĺňať estetické, ako aj funkčné kritériá (Prachárová, 2020). Ukazovateľom kvality verejného priestoru sú najmä ľudia, ktorí sa v ňom pohybujú a interagujú, teda verejné priestory majú byť v prvom rade pre ľudí, ktorí ich využívajú, a preto by mali byť zapojení už v procese plánovania akýchkoľvek zásahov (Prachárová, 2019).

Správa prezentuje základné údaje o potrebách a predstavách obyvateľov mesta Banská Bystrica vo vzťahu k revitalizácii mestského parku. Správa je výsledkom vzájomnej spolupráce mesta Banská Bystrica a Katedry sociálnej práce PF UMB. Mesto Banská Bystrica, v zastúpení koordinátoriek participatívneho procesu revitalizácie Mestského parku na Tajovského ulici, konkrétne koordinátorka pre otvorené vládnutie a participáciu Soňa Kariková a zástupkyňa partnerskej organizácie Dialogue Centre, n.o. Eva Mazancová, oslovilo Katedru sociálnej práce PF UMB ohľadom spolupráce pri zisťovaní potrieb a predstáv obyvateľov mesta Banská Bystrica vo vzťahu k revitalizácii mestského parku. Toto zisťovanie bolo súčasťou participatívneho plánovania revitalizácie parku. Správu vnímame ako podklad na diskusiu v komunite, politické rozhodnutia, ale najmä ako impulz k reálnym riešeniam návrhov revitalizácie parku.

Zdrojom dát v správe sú výstupy z fokusových skupín, ktoré boli realizované v priebehu **apríla 2022** s rôznymi zainteresovanými skupinami. Naším cieľom bolo prostredníctvom fokusových skupín **zmapovať potreby, názory a predstavy obyvateľov BB vo vzťahu k revitalizácii mestského parku v Banskej Bystrici a funkciám tohto verejného priestoru**. Základné otázky prieskumu boli: 1) Aké potreby obyvateľov mestský park uspokojuje v súčasnosti? 2) Aké sú predstavy obyvateľov Banskej Bystrice o budúcej podobe parku?

Celkovo sme zrealizovali **9 fokusových skupín**, na ktorých sa zúčastnilo **55 participantov a participantiek**. Každá skupina predstavovala obyvateľov mesta s osobitými potrebami a predstavami vo vzťahu k parku. Fokusových skupín sa zúčastnili zástupcovia a zástupkyne:

- stredných škôl a vysokej školy v okolí parku a mládeže;
- rodičov s deťmi a materských škôl v blízkosti parku;
- ľudí bez domova (v parku je zariadenie charity, pri ktorom sa bezdomovci zdržiavajú);
- obyvateľov mesta v blízkosti parku;
- kultúrnych organizácií a inštitúcií;
- športových organizácií a klubov;
- seniorov a senioriek;
- cudzincov v meste;
- všeobecnej verejnosti.

*Koordinátorky participatívneho procesu zrealizovali ďalšie dve stretnutia, na ktorých mali občania možnosť vyjadriť svoje potreby a predstavy o budúcej podobe parku. Jedným z nich bola **prechádzka v parku so skupinou hendikepovaných obyvateľov** mesta a ich sprievodcov, na ktorom sa viedol štrukturovaný rozhovor s rovnakým zameraním ako vo vyššie spomínaných fokusových skupinách. Tohto stretnutia sa zúčastnilo **7 ľudí**. Druhým stretnutím bola **mestská platforma**, ktorá je nástrojom Otvoreného vládnutia, ku ktorému sa mesto Banská Bystrica prihlásilo. Aj na tomto stretnutí mali obyvatelia možnosť doplniť svoje postrehy a nápady k parku. V skupine o parku diskutovali zhruba **7 ďalších ľudí**.

Fokusové skupiny boli plánované v spolupráci s mestom Banská Bystrica a ich účastníci a účastníčky prezentovali zainteresované strany definované v procese participatívneho plánovania. Mesto Banská Bystrica, v zastúpení vyššie uvedených koordinátoriek participatívneho procesu revitalizácie Mestského parku na Tajovského ulici, priamo oslovovali do fokusových skupín účastníkov a účastníčky a dohadovali miesta stretnutí. Fokusové skupiny realizovali študenti a študentky sociálnej práce Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici pod vedením vyučujúcej Alžbety Brozmanovej Gregorovej v rámci service learningovej stratégie výučby predmetu o metodológii výskumu v sociálnej práci. Skupiny boli realizované podľa vopred pripraveného scenáru a nahrávané. Účastníčky a účastníci skupín boli v úvode informovaní o výskume a súhlasili s nahrávaním rozhovorov. Súhlas vyjadrili podpísaním informovaného súhlasu, ktorý je uložený na Katedre sociálnej práce PF UMB. Po každej skupine prebehla reflexia jej realizácie. Následne z fokusových skupín študenti a študentky urobili prepis a pripravili základné kódovanie výstupov každej skupiny. Na spoločných stretnutiach sme zrealizovali komparáciu kódovania vytvorili kategórie a rozdelili následnú analýzu a jej spracovanie a sumarizáciu.

Dôležité poznámky na úvod

Správa je založená na princípoch kvalitatívneho výskumu, do fokusových skupín neboli zapojení obyvatelia v rámci reprezentatívneho výberu, ale zástupcovia zainteresovaných strán, ktoré mesto Banská Bystrica ako aj Katedra sociálnej práce PF UMB vnímali za dôležité zapojiť z hľadiska ich špecifických skúseností, využívania parku, potrieb i zámerov do budúcnosti. Každý fokusovej skupiny sa zúčastnili jedineční ľudia, pričom našim cieľom nebolo v skupine prísť k nejakému konsenzu, ale diskutovať práve o špecifických potrebách a predstavách vzťahujúcich sa k revitalizácii mestského parku a jeho budúcej podobe. Účastníci a účastníčky fokusových skupín prejavili záujem byť súčasťou participatívnych procesov týkajúcich sa parku aj v ďalšom období, preto považujeme za dôležité ich do týchto procesov zapojiť.

Samotný proces realizácie fokusových skupín priniesol aj čiastkové poznanie o tom ako obyvatelia mesta vnímajú samotnú participáciu. Napriek tomu, že účastníci a účastníčky prišli o podobe parku diskutovať, stretávali sme sa aj s názorom že o podobe parku a riešeniach „*by mali rozhodnúť odborníci a kompetentní*“ a nie „*obyčajní*“ obyvatelia. Ukázalo sa v procese realizácie viacerých skupín, že je potrebné ľudí neustále ubezpečovať o tom, že práve v participatívnych procesoch je ich účasť kľúčová. Na druhej strane, aby tomu uverili, považujeme za nevyhnutné, aby sa do riešení premietli ich námety.

Za dôležité považujeme tiež uviesť skutočnosť, že názory a pohľady účastníkov a účastníčok fokusových skupín sa pri mnohých témach pohybovali na **kontinuu**, napríklad od absolútnej spokojnosti s tým, ako park v súčasnosti vyzerá a čo ponúka, až k absolútnej nepokojnosti s podobou a ponukou parku, alebo od využívania parku len ako tranzitnej cesty až k bohatému využívaniu parku na rôznorodé aktivity.

Ďalšia kľúčová informácia na úvod je, že **ani v jednej skupine nezaznela predstava o radikálnej zmene**, prebudovaní či prestavaní parku do modernej podoby a ako uvádzame v časti charakter parku, predstavy o revitalizácii parku sa niesli v duchu zachovania jeho súčasnej podoby, atmosféry a štýlu.

Dôležitým momentom v procese realizácie a tvorby správy bola aj skutočnosť, že do plánovania, zberu a vyhodnocovania dát z fokusových skupín boli zapojení študenti a študentky UMB. Z ich reflexií je zrejmé, že si rozvinuli nielen vedomosti a zručnosti v oblasti práce s kvalitatívnymi dátami, ale že pochopili, prečo je proces participácie dôležitý, ale aj to ako ho riadiť a organizovať. Oni sami sa stali účastníkmi participatívneho procesu a veľmi citlivo vnímali potrebu ďalej so zisteniami pracovať v procese plánovania revitalizácie parku.

Funkcie parku v súčasnosti

Možno konštatovať, že mestský park ako verejný priestor plní v súčasnosti z pohľadu účastníkov a účastníčok fokusových skupín niekoľko funkcií. Pre kategorizáciu týchto funkcií sme použili členenie podľa Stilesa (2007), ktorý hovorí o environmentálnych, spoločenských a štrukturálnych alebo symbolických funkciách verejného priestoru. Prehľad výskytu jednotlivých funkcií z pohľadu jednotlivých fokusových skupín poskytuje tabuľka 1.

Tabuľka 1 Funkcie parku v súčasnosti podľa fokusových skupín

Funkcie	Konkretizácia	Seniori	Rodičia a MŠ	Ľudia bez domova	obyvatelia v blízkosti	Školy, mládež	verejnosť	Športovci	kultúra	Cudzinci	Hendikovaní
Environmentálne	tieň, ochladenie, klíma, zeleň	X			x	X	x	x		X	x
Spoločenské	relax	X	X	x	x	X	x	x	x	X	x
	cvičenie, šport	X	X	x	x	X	x	x	x		
	trávenie vČ s rodinou, s priateľmi		X		x	X	x	x		X	
	výučba					X			x		
	venčenie psov				x		x				
Štrukturálne, symbolické	spojnica, skratka, tranzit	X		x	x	X			x		

Mestský park poskytuje z pohľadu účastníkov a účastníčok fokusových skupín v súčasnosti v rámci environmentálnych funkcií priestor, ktorý vytvára **špecifickú klímu, tieň a je priestorom na ochladenie**, poskytuje **zeleň v meste**. „Pre mňa je to jediná zeleň, ktorú máme v meste.“; „Všade máte budovy a cez leto, keď slnko sála už aj z budov, tak naozaj je tam veľmi dobrá klíma.“ „...je tam aj veľká variabilita tých rastlín a stále tam prevažuje zeleň“. Ľudia, ktorí park využívajú, pociťujú výhody dobrej klímy: „...pre mňa je tam dobrá klíma a ten tieň.“ Dobrú klímu pripisujú najmä veľkým stromom, ktoré sa v parku nachádzajú „...stromy sú úžasné, veľké a v lete to strašne cítiť, keď je hic v meste a horúčava, tak tam je o dobrých minimálne 5 stupňov chladnejšie. Robí to klímu, ktorú my niektorí ľudia oceníme.“ Park ponúka priestor pre pokoj a ochladenie sa v horúcich letných dňoch: ... „zmes tých tieňov a svetla zároveň, že vlastne je ten park presvetlený, ale aj zároveň si ľudia vedia nájsť aj v tom tieni taký svoj klúd.“

Účastníci a účastníčky ďalej vnímali park ako priestor so širokým spektrom spoločenských funkcií. Ako uvádzame aj v tabuľke 1, vo všetkých fokusových skupinách bol park vnímaný ako **priestor pre relax**. „... rada tam len tak oddychujem, čítam.“; „Využívam ho v rámci prechádzok hlavne. Že tam ideme na prechádzku so psom väčšinou a taký oddych rekreačný.“; „Oddych, relaxácia, aby človek z mesta mohol ísť kúsok do prírody.“; „...no tak jednoznačne na oddych pre všetkých obyvateľov.“

Park ponúka príležitosti v oblasti **cvičenia a športu**: „...manželka si tam chodí zabehať...“, „...v rámci telesnej tam robíme atletiku, beháme.“

Pre viacerých účastníkov a účastníčky je park priestorom na **trávenie voľného času s rodinou, s priateľmi**. „...plocha, kde sa dá tráviť čas s priateľmi, s rodinou.“; „...využívam ho k tráveniu času s rodinou.“; „...keď sme tu trénovali, tak prišli rodičia s malým dieťaťom ktorému sa venovali ináč a to druhé dieťa s nami trénovalo, čiže zabezpečili to, že vlastne obidve tie deti robili aktívne nejaký

Šport, rodičia sa mohli poprechádzať po peknej prírode.“ Jedna z účastníčok reflektuje aj prínosy parku v covidovom období: *...“keď začala tá koronová éra a ľudia tam chodili. Jar krásne zazelenené všetko, chodili bosí po tých lúkach, boli tam jogíni. Ženy tam chodili objímať stromy, chodili tam deti učiť sa kolobežkovať a bicyklovať a tam proste ten park žil úžasne tým, že mali ľudia viac času.*“

Okolité školy využívajú v súčasnosti park aj na **výučbu**, nielen v rámci hodín telesnej výchovy, ale aj v rámci biológie. *“....napríklad vo výučbe, v biológii nám to veľmi pomáha”.*

Park je pre mnohých ľudí bývajúcich v okolí aj priestorom pre **venčenie psov**. *„Park využívam na oddych a venčenie psíka.“*

V oblasti štruktúrálnych funkcií park slúži ako **spojnica, skratka, tranzit**. *„...park slúži ako skratka z mesta.“, „Pre mňa je ten park cesta zo školy každý deň, na to, že prechádzam cez neho.“, „...park slúži ako tepna/cesta, keď idú deti zo školy do mesta.“... „ja som mala päť rokov skratku tiež cez tento park“.*

Charakter parku

Ďalšou oblasťou, na ktorú sa v analýze zameriame, sú predstavy o charaktere parku v rámci jeho revitalizácie. Charakter parku hovorí o tom, aké znaky a vlastnosti by mal park mať podľa predstáv jednotlivých fokusových skupín. Keďže preferencie viacerých fokusových skupín boli rôznorodé, vytvorili sme si niekoľko kódov najlepšie vystihujúcich ich predstavy. Ich výskyt zachytávame v tabuľke 2.

Tabuľka2 Predstavy fokusových skupín o charaktere parku v rámci jeho revitalizácie

Charakter parku	seniori	MŠ	bezdomovci	obyvatelia	Školy, mládež	verejnosť	Športovci	kultúra	cudzi	hendi-kepvani
zelený	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
historický			x	x	x	x	x	x		
Čistý a udržiavaný	x	x	x	x	x		x	x	x	x
zonácia parku		x	x	x			x	x		x
relaxačný										
pre všetkých										x

Ako sme uviedli v úvode, v žiadnej fokusovej skupine nezaznel názor, ktorý by prezentoval predstavu o radikálnej zmene výzoru alebo charakteru parku. Park by mal ostať „**taký aký je**“, mal by sa „**rešpektovať súčasný charakter parku**“. Zaznievali vyjadrenia ako „*Treba ho zachovať taký aký je.*“, „*Ja by som povedal, že park by mal mať charakter ako do teraz.*“, „*Vnútro mestského parku by som navrhoval rešpektovať.*“, „... *všetky veci okolo parku by sa mali robiť citlivo.*“ „*Zachovanie tradície parku – ten charakter aký si zachoval, aby ostal presne taký aký je, nerobiť futuristické veci.*“

Predstava o charaktere parku hovorí o tom, že revitalizácia by mala zanechať park **zelený**. Táto predstava bola prítomná vo všetkých fokusových skupinách. „...*podporiť ten lesný a zchladzujúci výzor parku.*“, „*Je tam veľká variabilita rastlín a stále tam prevažuje zeleň, treba zachovať tú zeleň.*“, „*Zeľeň zachovať, ale tak teda ho doplniť minimalisticky...*“ Aj viacero návrhov, ktoré uvádzame ďalej v správe, sa týka zachovania zelene v parku.

Ďalšia predstava participantov a participantiek jednotlivých fokusových skupín vypovedá o tom, že park by mal mať **historický charakter** a „*nie vyslovene moderný vzhľad*“. „*Páči sa mi, že je taký starý.*“, „*Park by si mal zachovať historický charakter.*“, „*Ja by som povedal, že park by mal mať charakter ako do teraz, čiže historický len by sa mal rekonštruovať.*“, „*Bolo by pekné, keby sa to spravilo historicky tak ako to bolo kedysi.*“, „*Bolo by dobré rešpektovať históriu parku.*“, „*Ako nedá sa ho revitalizovať len na starú mieru, však sme ľudia v 21. storočí, máme určite modernejšie nároky, ale určite by sa to dalo zladiť do takého staršieho štýlu.*“

Medzi ďalšie predstavy jednotlivých členov fokusových skupín súvisiacich s charakterom parku patrí aj **čistota a udržiavanosť parku**. „*Rozhodne čistejší, udržiavaný.*“, „*Park by mal vyzeráť udržiavané.*“, „*Čistota a poriadok by mala byť hlavná vec – priebežná údržba.*“, „*Áno, bohužiaľ viem, že sa o to mesto nejakým spôsobom stará, ale nevyzerá to možno tak udržiavané, ako by to mohlo vyzeráť.*“ Aj vo vzťahu k udržiavaniu čistoty parku uvádzame v správe niekoľko návrhov, ktoré v rámci fokusových skupín zazneli.

Ďalšia predstava, ktorú sme v rámci charakteru parku identifikovali, bola potreba **rozdeliť park na zóny**, ktoré by bolo určené na rôzne účely. „*Oddelil by som priestor pre psy, pre deti a iné skupiny.*“, „*Priestor vyhradený vyslovene pre deti, nielen deti z materskej školy.*“, „*Spraviť rôzne zóny, aby sa vedelo kde sa ktorá aktivita vykonáva.*“, „*Tú voľnočasovú zónu, športové zóny. Je taký veľký že umožňuje všetky tieto veci.*“, „*Ďalšia vec, čo by som tam ja doplnil je zonácia, rozdeliť park napr.: na 4 zóny. Tu sú psíčkari, tu majú deti ihrisko... plocha, kde sa môžem stretávať s priateľmi.*“

Park byť **relaxačný**.„*park by mal prinášať pokoj, všetky veci okolo parku by sa mali robiť citlivo a hlavne aby prinášali pokoj*“...

Park pre všetkých znamenal, že v parku by mali nájsť aktivity rôzne cieľové skupiny, že by napríklad nemal slúžiť len na šport alebo len na kultúrne aktivity, ale mal by ponúkať široké spektrum aktivít. Park pre všetkých však znamená a to, že by mal byť bezbariérový. „*Bola som do v parku s vozičkárom a všade som sa musela otáčať, chýba tam bezbariérovosť.*“

Bezbariérovosť sa netýka iba komunikácií, ale všetkých budúcich prvkov v parku. Či už bude revitalizácia robená v historickom alebo modernom štýle, malo by sa prihliadať aj na potreby ľudí s postihnutím - delené lavičky s možnosťou priestoru pre vozík, detské, ale aj cvičebné prvky na ihrisku aj pre hendikepovaných, orientácia v parku pre nevidomých, vstup do altánku bezbariérovo...

Návrhy v oblasti revitalizácie a úprav parku

V tejto časti správy uvádzame konkrétne návrhy účastníkov a účastníčok fokusových skupín, ktoré sa týkali revitalizácie alebo úpravy parku tak, aby park naplňoval jednotlivé funkcie a aby spĺňal definovaný charakter parku. Jednotlivé návrhy sme rozčlenili do niekoľkých celkov: environmentálna stránka parku, bezpečnosť v parku, prístup do parku, infraštruktúra, priestor na rôznorodé aktivity.

Návrhy v rámci environmentálnej stránky parku

Zeleň

Prvá skupina návrhov v rámci environmentálnej stránky parku sa týkala zelene v parku. Nakoľko jedna z predstáv o charaktere parku bola, že park by mal byť „zelený“, mnoho návrhov sa týkalo práve tejto oblasti. Viacero účastníkov a účastníčok vyjadrovalo nespokojnosť práve s úrovňou starostlivosti o zeleň v parku, najmä o stromy, ktoré majú aj svoju historickú hodnotu. Starostlivosť považovali za nedostatočnú. Najrozsiahlejšie sa vyjadrovali účastníci a účastníčky k téme **starostlivosti a ošetrovania stromov**. Podľa viacerých výpovedí je zjavné, že participanti a participantky majú eminentný záujem o to, aby bol mestský park citlivo udržiavaný a bol opatrený odbornou starostlivosťou o stromy: „Park je ako pľúca mesta, vidím slabé ošetrovanie a malé prostriedky na obnovu zelene“, „Ošetrovať a udržiavať zeleň, to je živý organizmus.“, „Nemali by len tak píliť tie stromy.“ „...bez betónu, bez materiálov, ktoré idú proti prírode ... a určite zachovať zeleň v parku“.

S tým súvisí aj ďalší návrh, a to **dosadenie stromov**, tu sa taktiež zhodli viacerí účastníci a účastníčky, ktorí navrhovali aby sa dosadili kríky, nové stromy, i kvitnúce stromy. „Je tam dobrá klíma, škoda, že tam nie je viac stromov.“ „...no samozrejme, že trošku viac stromov od tej strany ako je cesta aby to odhlučnilo.“

Ďalšie fokusové skupiny navrhovali **dosadiť kvety a záhony a trávnu**. „Trávu peknú nasadiť.“ „Zároveň mi tam chýbajú aj také tie kvety, alebo záhony, kde sa môže niekto zašit, keď chce mať klúd, čítať si knižku.“

Pre niekoľko fokusových skupín je veľmi podstatná **biodiverzita** v mestskom parku. „V dnešnej dobe treba podporovať rôznorodosť prírody.“

Zvieratá ako prirodzení obyvatelia parku

Okrem zelene sme k environmentálnej stránke parku priradili aj zvieratá ako prirodzených obyvateľov parku. Návrhy účastníkov v účastníčok v tejto oblasti smerovali k prilákaniu viacerých druhov zvierat, ale aj potrebe rešpektovania toho, že zvieratá sú v parku prirodzení obyvatelia. Mladí ľudia a učiteľia napríklad navrhovali **búdky pre hmyz a vtáky**: „Dobré by bolo prilákať rôzne vtáky, užitočné sú aj búdky pre hmyz a tiež búdky pre vtáky“ a **včelie úle**: „By som tam dal, že včelie úle.“

Voda

Ďalšou stránkou environmentálnej funkcie parku bol **vodný prvok**. Vodný prvok bol spájaný s vodou pre zvieratá, či vodou ako vytáraním klímy a pitnou vodou pre ľudí. Návrhy v súvislosti s **vodou pre zvieratá** vychádzali aj z historickej podoby parku. V parku bola kedysi vtáčia fontána, ktorú navrhovali obnoviť: „Strašne by sa mi páčilo, keby sa obnovila tá vtáčia fontána vzadu, lebo si na to ako dieťa pamätám, to bolo úžasné, lebo tam boli vtáky a určite by to aj osviežilo atmosféru v parku“. Ďalšie návrhy zahŕňali vodostrek alebo priestor, kde by cirkulovala voda: „Zriadiť aj malý vodostrek, aby tá voda dávala príjemnú klímu.“, „Dole by tiekla voda, či cirkulovala a tam by sa mohli napiť aj psíky, ježkovia, vtáčiky“.

Fontánky s pitnou vodou by uvítali účastníci a účastníčky z viacerých fokusových skupín. „*Miesto, kde by sa dala načapovať čistá voda*“.

Návrhy v oblasti prístupu do parku

Osobitá časť návrhov smerovala k prístupu do parku, ktorý by mal byť bezbariérový, bezpečný a sprevádzaný navigáciou.

Účastníci a účastníčky uvádzali, že prístup do parku by mal byť **bezbariérový**, v súčasnosti majú totiž problém dostať sa do parku ľudia na vozíčku ale aj s ľuďmi s kočíkmi. „*Bezbariérový prístup, lebo tam keď idete na bicykli alebo s kočíkom je tam problém.*“ Bezbariérovosť bola dôležitá téma najmä v skupine ľudí so špeciálnymi potrebami a treba ju vnímať ako širší pojem. Je totiž dôležité neuprednostňovať jeden hendikep pred druhým.

Na **bezpečný** prístup poukazovali viacerí účastníci a účastníčky fokusových skupín, najmä v spojení s dopravou a hustou premávkou v okolí parku. „*Chýba mi bezpečný prístup.*“ , „*...nie rešpektovať, ale zohľadniť dopravu.*“ Bezpečnejší prístup chýba najmä od Strieborného námestia a Domu núdznych. „*...treba lepšie vyriešiť križovatku smerom do Domu Núdznych.*“, „*...nie je bezpečný prístup od Strieborného námestia k parku.*“

Vo vzťahu k prístupu k parku však účastníkom a účastníčkam fokusových skupín chýbala aj **navigácia**, ako sa do parku dostať a teda navrhovali aj zmeny v tomto smere. „*Chcelo by to navigáciu ako sa dostať do parku.*“

Ostatný z návrhov týkajúcich sa prístupu do parku sa týkal **prepojenia s cyklotrasou**.

Bezpečnosť a čistota v parku

Návrhy, ktoré analyzujeme v tejto časti, sa týkajú bezpečnosti a čistoty v parku. Otázka bezpečnosti a čistoty v parku rezonovala v každej fokusovej skupine. To, že v parku sa ľudia necítia bezpečne má vplyv aj na návštevnosť a využívanie parku. Aj keď bezpečnosť a čistota sú dve samostatné a špecifické charakteristiky parku, v tomto prípade ich uvádzame spoločne, nakoľko mnohé z konkrétnych návrhov smerovali k riešeniu či zlepšeniu oboch oblastí. Návrhy na zvýšenie či podporu bezpečnosti parku boli rôznorodé a týkali sa jednak potreby oplotenia parku a otváracích hodín, ale tiež zavedenia kamerového systému, správcu parku či dôslednejšieho sledovania parku mestskou políciou, ale tiež lepšieho osvetlenia parku či vytvorenia pravidiel v parku. Osobitá otázka, ktorú sme zaradili do kategórie bezpečnosť v parku, sa týkala ľudí bez domova a využívania parku týmito osobami.

Prvý z návrhov v oblasti bezpečnosti sa týkal **oplotenia parku**. Účastníčky a účastníci viacerých fokusových skupín sa zhodli na názore, že v rámci bezpečnosti parku by navrhli výstavbu živého plotu ako ochranu, prirodzenú bariéru, ktorá by oddelovala cestu od parku. Oplotenie v forme živého plotu vnímali pritom vo vzťahu k bezpečnosti detí v parku. „*Keby sa zriadili dáke rozumné typy rýchlo rastúcich kríkov, alebo nejaké stromy, ktoré by tam spravili prirodzenú bariéru, aby tam nebol dáky trojmetrový plot.*“, „*Živý plot ako bariéra od frekventovanej cesty.*“, „*Vysoké živé ploty by boli prvé čo by som spravila.*“ Ďalší účastníci a účastníčky uvádzali, že by uvítali oplotenie parku formou plotu, ktorý by park uzatvoril v určitom čase a neumožňoval by v prípade uzatvorenia vstup do parku. „*Ono možno by bolo dobré, keby bol oplotený len to je strašne veľa peňazí.*“, „*Oplotenie mi chýba, ale je to problém, ja som o tomto zaujímal asi 10 rokov dozadu, že či by to mohlo byť v BB.*“

Ďalší z návrhov smeroval k **otváracím hodinám v parku**. Niektorí účastníci navrhli, aby bol park otvorený iba počas dňa. „Je to bežné, že sa parky zatvárajú o dákych časoch.“ „Mne chýbajú otváracie hodiny.“

Návrhy týkajúce sa **kamerového systému** sa objavili vo viacerých fokusových skupinách. Tie by mali smerovať najmä k zvýšeniu bezpečnosti. „...buď správca alebo kamery.“ „kamerový systém by sa mohol zaviesť.“ „Ja by som tam určite doplnil aj kamerový systém, čo by bol napojený na mestských policajtov.“ „Myslím si, že keby tam boli kamery, keby tam chodili aj policajti častejšie, tak ono tí ľudia by sa naučili, že tam nebudú smeti hádzat.“

Účastníkom a účastníčkam fokusových skupín chýbal **správca parku**. Ako uvádzali, cítili by sa viac bezpečne, keby mal park niekto na starosti. Zároveň bolo zavedenie pozície správcu parku spájané s lepšou čistotou a udržiavanosťou parku. Správca parku by pritom mohol kontaktovať mestskú políciu v prípade potreby. „Mne správca chýba v mestskom parku.“ „Chcelo by to správcu aby sa staral o základné veci ako WC, stoličky a podobne...“ „...spolupracovať s mestskými policajtmi, keď tam budú tie kamery, takže keď tam bude dookola ten istý človek chodiť, tak sa potom dá konfrontovať.“ „Ja by som tam uvítala aj niekoho, kto sa bude starať o ten park.“

Pri realizácii fokusových skupín sme zistili, že obyvatelia sa vyhýbajú mestskému parku vo večerných hodinách. Ako z hlavných problémov identifikovali, že park síce má lampy, ale väčšina z nich nefunguje. Preto by obyvatelia ocenili, keby sa v parku obnovilo **osvetlenie**. „Ja si myslím z hľadiska bezpečnosti, že tam by bolo dobré, keby tam bolo večerné osvetlenie spravené nejaké.“ „...osvetlenie nám tam chýba a je zastaralé.“ „...sme sa báli chodiť domov zo školy večer, lebo tam nebolo dobre osvetlenie.“ „Z hľadiska bezpečia by som tam chcela osvetlenie.“

Ďalší z návrhov smerujúcich k zvýšeniu bezpečnosti a čistoty v parku smeroval k vytvoreniu a zverejneniu **pravidiel v parku**. „Tak mňa na margo toho napadlo, že by tam mohlo byť na dákych troch miestach nejaká, tak informačná tabuľa, že toto sú pravidlá tohto parku a takto sa tu budeme tolerovať a správať nejakú vzájomne.“ „Pravidlá mi tu chýbajú, je to síce pre všetkých, ale pokiaľ nedodržíš pravidlá tak tu vlastne nemáš čo robiť.“ „...treba tomu dať určité hranice, čo ľudia môžu a čo nemôžu, lebo si každý vysvetľuje po svojom a nemá to obmedzenia a hranice.“;

Pri zisťovaní dát spojených s potrebami a návrhmi vo vzťahu k revitalizácii parku zaznela aj potreba **riešiť spolunažívanie s ľuďmi bez domova**, pretože aj oni sú súčasťou parku. Táto potreba takisto súvisí s bezpečnosťou v parku a udržiavaním čistoty. „Minule sme mali takú skúsenosť, že sme išli na vychádzku s deťmi a nejaký teda pán bez domova, tam robil svoju potrebu priamo pred nami...nie je to dobré, nevyzerá to dobre, nepôsobí to dobre a tí ľudia sú akí sú.“ „Ja som tam bol neraz svedkom, keď som tam bol s rodinou a tam sa títo bezdomovci zgrupovali, kričali, bili sa, ako je to dosť nepríjemné a kvôli tomu proste to tých ľudí z tadeto odrádza.“

Infraštruktúra parku

Do oblasti infraštruktúra parku sme zaradili návrhy, ktoré sa týkali vytvárania podmienok na rôznorodé aktivity v parku a celkovo na lepšie využívanie parku.

Takmer vo všetkých fokusových skupinách identifikovali účastníci a účastníčky potrebu **obnovy chodníkov**. Potreba rekonštrukcie chodníkov bola vnímaná aj v súvislosti s bezpečnosťou. „...nemusím sa tam báť, že mi dieťa padne do jamy alebo zlomí členok chodníku rozbitom.“ Návrhy na úpravy chodníkov smerovali aj k chodníkom, ktoré by neboli asfaltové a ktoré by umožnili udržiavať

chodníky v dobrom stave aj v prípade, že sa pri nich nachádzajú stromy, ktoré asfaltové chodníky narúšajú. „A tá *infraštruktúra sa dá rozviesť, napríklad je veľká škoda, že tie chodníky sú betónové.*“

Ďalším návrhom boli **informačné tabule**, na ktorých by si návštevník mohol prečítať informácie o parku a lepšie sa tak orientovať v parku. Rozdelenie parku na zóny, ktoré charakterizujú jednotlivé časti parku by boli vyznačené na tabuli, a návštevník by sa vedel informovať o tom, ktorá časť parku je na čo určená. „...*nejaké informačné tabule, kde by boli pre deti aj školákov možno nejak vysvetlené, že čo je tam...*“. „...*nejaká prehľadná mapa pri každom z hlavných vstupov, kde čo ten človek nájde, ktorá zóna je na čo určená*“; „...*také informačné tabule, na čo slúži mestský park, kontakt možno aj na nejakú bezpečnostnú službu.*“

Ďalší účastníci a účastníčky sa vyjadrili, že pokiaľ chceme udržiavať park čistý a prospešný, musia byť **určené** **nejaké pravidlá**: „*takže pravidlá mi tu chýbajú, je to síce pre všetkých, ale pokiaľ nedodržíš pravidlá tak tu vlastne nemáš čo robiť...*“.

Na fokusových skupinách účastníci a účastníčky tiež zdôrazňovali, že park by mal byť vybavený viacerými **smetnými košmi**, či už na recyklovaný odpad alebo pre psíčky. „*Chýbajú mi odpadkové koše a sáčky na exkrementy.*“

Podľa viacerých fokusových skupín by sa do parku mali umiestniť **verejné toalety**. „*malo by tam byť nejaké pevné WC, ktoré má zamestnankyňu a bolo by čisté...*“ Verejné toalety sú dôležité aj v prípade organizovania rôznych akcií v prahu: „*keď tu urobíte zázemie s funkčnými wc, na spôsob mestského wc, majú menšie obavy ísť sem niečo prevádzkovať*“.

Chýbajúce lavičky a potrebu opráv lavičiek sme identifikovali vo všetkých fokusových skupinách. „...*nejaké lavičky nejaký ten priestor verejný, kde to človeka láka si sadnúť, stráviť tam čas*“; „...*lavičky, na ktoré človek má chuť si aj sadnúť.*“

S infraštruktúrou súvisí aj **elektrické pripojenia**, ktorú zástupcovia viacerých skupín považovali za veľmi dôležitú zložku v parku a ako podmienku pre organizovanie rôznych športových a kultúrnych podujatí. „...*keď už je to chránené tak niekde v tých zónach inteligentne rozmiestnených možností tam dať kvalitnú elektrinu, pretože pokiaľ tu chcete robiť koncerty alebo moderované podujatie, tam nestačí jedna zásuvka, čiže rozmiestniť kvalitné prípojky elektriny,*“

Ďalší účastníci a účastníčky by uvítali aj **miesta na dobíjanie mobilov a wifi**. „...*privítal by som dobíjanie mobilov*“ ; „*aj voľný internet*“.

Účastníci a účastníčky by tiež uvítali je nejaký **prístrešok**, aby sa nemuseli schovávať pod altánok pred dažďom. „...*privítali by sme viacero prístreškov, aby sa ľudia mohli predtým dažďom schovať. Chodíme do altánku.*“.

Chýbajúci priestor pre rôzne aktivity sme identifikovali vo všetkých fokusových skupinách. Podľa odpovedí jednotlivých účastníkov fokusových skupín je viditeľné, že v mestskom parku je potrebné zrekonštruovať súčasný altánok. Zdôraznila to kultúra: „*Altánok je v dezolátnom stave, je potrebné rekonštrukcia.*“ Taktiež seniori považujú za dôležité, aby tam ostal súčasný altánok, „*lebo je to vlastne život parku.*“

Altánok je dôležitým odkazom na minulosť, ale jeho súčasná podoba a umiestnenie podľa viacerých názorov nie sú vhodné. V skupine ľudí so špeciálnymi potrebami vznikol návrh na repliku altánku s bezbariérovým prístupom v tichšej časti parku a stred radšej prispôbiť na potreby súčasných kultúrnych či spoločenských akcií.

V rámci potrieb otvoreného vládnutia a priestoru pre vedenie dialógov obyvateľov navzájom, ale aj obyvateľov a mesta, vznikol nápad, že práve altánok by mohol byť "outdoor" obývačkou - mestskou platformou pre dialógy občanov a mesta s kruhovým sedením.

Viacere skupiny sa tiež zhodli na tom, že by uvítali v parku aj nejaký **stánok, kde by sa mohli občerstviť a kúpiť si jedlo**. „Stánky s jedlom, kde sa človek môže občerstviť, kúpiť si niečo na zjedenie.“ „...tá spoločenská funkcia, že nejaká základná služba, aj stravovacia aj občerstvovacia.“

Oprava kamenného múra bola navrhnutá v súvislosti s rekonštrukciou parku. „...v parku je starý kamenný múr, bolo by dobré ho opraviť.“

Priestor pre športové, kultúrne a edukačné aktivity

Prvá skupina návrhov sa týkala dobudovania **priestorov na športové aktivity**. Konkrétne účastníci a účastníčky uviedli potrebu **opravy volejbalového ihriska**: „Síce je tam to volejbalové ihrisko, ale je všetko okolo zarastené a treba to upraviť.“ **Bežecká dráha**, ktorá by viedla cez park, by mohla oddeliť športovú zónu „...aby sme oddelili športovú zónu“. Ďalším z návrhov bolo **športovisko** pre rôzne vekové skupiny. „...nejaké športovisko urobiť tak aby sa mohli nielen deti ale aj dospelí naraz spolu si zašportovať alebo sa zabaviť lebo teraz keď máme tam hojdačky tak na tie si dospelí sadnúť nemôže“; „niečo také ako pingpongový stôl, alebo možno nejaké také mini fitko.“; „...vybudovať všesportový areál, aby ho ľudia bezplatne využívali“; „...takže určite by bolo fajn, keby tam bola nejaká forma nejakého toho ihriska, alebo nejaká plocha, ktorá by bola predurčená na túto funkciu. Jednoducho na nejaké stretnutia, na zakopanie si nejakou loptou.“

Preliezky a športové stroje navrhovať s prihliadnutím hendikepovaných ľudí.

Ďalej fokusové skupiny identifikovali chýbajúci **priestor pre kultúrne podujatia**. Chýbajú im tam kultúrne aktivity, v rámci ktorých by sa organizovali rôzne večerné koncerty, kde by si mohli ľudia zaspievať, ale aj zatancovať. Ako uviedli „dále to pódium na nejaké kultúrne podujatia, napríklad na hudbu, spev alebo aj tanec.“ Zaujímavý bol tiež návrh: „Chcela by som klavír v strede parku, ako majú v Prahe na vlakovej stanici.“

Viacero fokusových skupín sa zmienilo o potrebe opravy alebo dobudovania, vybudovania **detského ihriska**. „Ja by som začala detským ihriskom lebo to tam zrušili. Chodili tam deti a mamky a minulý rok ho jednoducho zrušili lebo dovezli piesok, lebo sa bolo treba postarať o piesok takže tie deti tam už ani nemajú už ani kvôli čomu prísť ani rodičia s deťmi. Akurát tak na tých 50 ročných hojdačkách sa pohojdať. Nič iné tam vlastne ani pre tie deti nie je, sú tam ešte také dve kývačky na strune.“; ... taký nejaký priestor vyhradený vyslovene pre deti, keď to tak ja pozorujem, keď tade ja chodím, tak chodíme s deťmi na pobyt vonku, tak je tam veľa mamičiek s deťmi, s kočíkmi chodia tam.“

Oplotenie detského ihriska pre najmenšie deti by bolo veľkým prínosom pre ľudí so zrakovým postihnutím. Detské ihrisko by zároveň mohlo obsahovať náučné prvky a mohlo by byť hravým laboratóriom na vysvetlenie fyzikálnych a environmentálnych aktivít.

Účastníci fokusových skupín zdôraznili, že mestský park by sa mal využívať aj ako **priestor pre edukačné aktivity**. Účastníci a účastníčky fokusových skupín považovali za dôležité, aby sa v mestskom parku rozvinula edukácia o parku, o meste Banská Bystrica a tiež o historických osobnostiach ale tiež napríklad „...prírodopis deti by sa tam učili“, „...s edukačnou zložkou, čo sa týka životného prostredia, lebo tu nie sú len stromy, ale tu žijú aj zvieratá. V tejto oblasti boli konkrétne návrhy: „environmentálne pexesá“; „malý náučný chodník kde by sa deti vzdelávali

s rodičmi“; „spomienkové tehličky, aby ste spomínali na ľudí, ktorí niečo pre Banskú Bystricu urobili.“ , „mám rád históriu, kludne by som si vedel predstaviť tabule s popisom.“ Aj učitelia a učiteľky vnímali park ako priestor pre edukačné aktivity. „Chceli by sme v budúcnosti používať ten priestor na vzdelávanie, napríklad lavičky, pniečky do kruhu.“

Park by mohol predstavovať priestor aj pre rôzne **výstavy**. *„Potom napríklad dalo by sa tam aj uvažovať nad niečím takým ako, dať priestor nejakým lokálnym umelcom aby si tam mohli dať nejaké tie svoje umelecké diela, tam nejako to zakomponovať, možno to spojiť aj s 21 storočím. Spraviť tam nejakú možnosť alebo nejaké umelecké diela, tým pádom ako sa rieši rozšírená realita niečo moderné.“; „...výstavy obrazov takých že tvorby, napríklad jednodňová výstava keď je pekné počasie tak tam vystaviť tie rôzne umelecké diela“ ; „Sochy v lese sú úžasné“.*

Záver

Mestský park v Banskej Bystrici je verejný priestor, ktorý v súčasnosti plní environmentálne, spoločenské a štrukturálne funkcie. Revitalizácia parku by mala prispieť k tomu, aby bol aktívne využívaný ľuďmi, nabádať ich, aby sa v ňom zastavili a využili možnosti, ktoré ponúka. Tomu napomôže dobudovanie, revitalizácia, a udržiavanie parku tak, aby ponúkal možnosti uspokojovania rôznorodých potrieb: dostatok miest na sedenie, ležanie, relaxáciu, šport, kultúrne či edukačné aktivity. Mal by poskytovať tiež možnosť bezpečného a bezbariérového prístupu a pohybu, pričom by mal byť priestorom pre všetkých obyvateľov či návštevníkov. Veríme, že návrhy zahrnuté v správe prispedia k naplneniu potenciálu mestského parku v Banskej Bystrici ako verejného priestoru a že budú dôležitým podkladom pre tvorbu návrhu revitalizácie parku.

Použité zdroje

Bratislava – Nové Mesto. (2014). Záverečná správa zo Zapojenia verejnosti do plánovania, Revitalizácia areálu po bývalom cyklistickom štadióne v lokalite Tehelné pole, apríl 2014, dostupné na: <https://bit.ly/2Wk544e>

Prachárová, V. (2019). Stratégia participatívneho plánovania verejných priestranstiev. Bratislava: Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti.

Prachárová, V. (2020) Participácia a plánovanie verejných priestranstiev. Bratislava. Úrad splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti.

Stiles, R. (2007). Spoločná stratégia tvorby verejných priestranstiev. dostupné na: <http://urbanspace.rec.org/files/Joint-Strategy-in-Slovak.pdf>